

Tema anchetei din acest număr este Poezia. Am invitat câțiva poeți tineri din Chișinău să răspundă la întrebarea: *Ce este poezia?* Sunt poeți la început de cale, situați pe segmentul debutului în antologii colective sau cu cărți proprii. Așadar, Virgil Botnaru, Cristina Dicusar, Rodica Gotca, Tatiana Grosu, Artiom Oleacu, Anastasia Palii, Vitalie Șega, Veronica Ștefăneț despre ce este poezia și ce înseamnă ea pentru ei.

Virgil BOTNARU

„De multe ori, fără să-și dea seama, oamenii comit poezie.”

Cred – ca atâția alții – că în jur e multă, foarte multă poezie, care, vorba lui Nichita Stănescu, „se întâmplă”, cu sau fără participarea noastră, căci și cele mai banale împrejurări au o poezie a lor. Și nu doar experiențele majore ne predispun la meditație și poezie (poezia *marilor teme*), ci și unele situații, foarte și foarte cotidiene.

Acum patru-cinci ani, am văzut la o gunoiște un boschetar care tocmai găsisese pe zidul ce împrejmuea tomberoanele un sacou. Și sacoul acela avea prinsă-n piept o paglică de doliu. Țsta l-a luat, s-a uitat la el, l-a scuturat cu palma și l-a îmbrăcat. Când l-am văzut, iarăși, peste câteva zile, am observat că panglica era la locul ei. Din rațiuni pe care eu le pot doar bănuși, omul a ales să *poarte* o durere străină. În ziua aceea am scris poemul *doliu*: „la o săptămână/ după înmormântarea bunicii/ am lăsat/ pe gardul de lângă tomberon/ sacoul cenușiu/ cu panglica neagră în piept// aseară/ un cerșetor gângav/ mi-a cerut o țigară// purta un sacou cenușiu/ fără nasturi”.

Cu vreo jumătate de an înainte de asta, în timpul unei discuții, un fost coleg de liceu efectiv mi-a pus pe tavă subiectul pentru poezia *destin*: „cu ursulețul de pluș/ pe care ți l-am dăruit cândva/ se joacă acum copiii/ făcuți cu altul”.

De multe ori, fără să-și dea seama, oamenii comit poezie.

Când ne-am văzut prima dată, socru-meu a avut un discurs nemaipomenit. Situația în sine a fost una... poetică: „*în viața asta nu stă totul în dragoste, măi băiatule!* mi-a zis socru-meu/ când ne-am văzut pentru prima oară// și scutura mai departe/ cu o mătură veche/ gândacii de pe curpenii de cartofi.// nu mă privea în ochi,/ era atât de firesc/ suflând apoi din răspuțeri/ peste cărbunii abia turnați/ în mangelul nou-nouț.// *dragostea e, așa, o cămașă albă, pe care o îmbraci/ de văzut lumii, dar prin casă umbli adesea/ într-un maiou purtat.// nu e totul, crede-mă, e ca și cum –/ răsufli el adânc – / e ca și cum ai sta toată viața la etajul șaptes/ și ai lua liftul/ doar până la trei.*” (*dragostea e o cămașă albă*). Nu știu dacă socru-meu, măcar din interes, mi-a citit poeziile, el fiind un om al faptelor, dar discursul lui, doldora de comparații inspirate și calambururi, poante etc. etc., e de multe ori poezie.

Cu vreo două-trei luni în urmă, într-o duminică, la o țigară, un vecin de scară m-a făcut să-l privesc deja cu alți ochi. Îmi povest-

ti despre copilăria lui, petrecută la țară, despre cum lua bătaie dela taică-său dacă nu făcea una sau alta și, la un moment, zise: „Pe strada noastră, în partea ceea, spre gară, să vezi tu ce știr frumos a crescut. Acuma e tânăr, încă n-a dat în spic. De câte ori trec pe acolo, îmi vine să iau un sac, să-l rup tot și să-l aduc acasă”. A râs, și-a mai aprins o țigară, apoi a căzut pe gânduri. Ceea ce trăia/ simțea/ gândea el atunci, era, după mine, poezie...

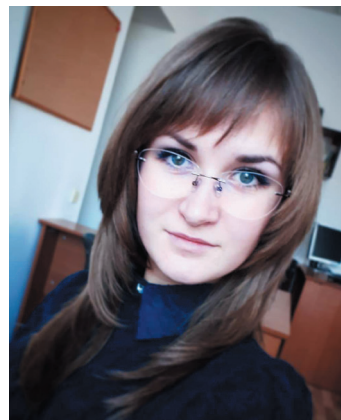
Cristina DICUSAR

Ce înseamnă poezia pentru mine?

E exercițiul meu de sinceritate. Las niște lucruri să mi se întâmple fără a încerca, pe moment, să le dau o interpretare poetică. De scris mă ocup pe urmă, scriu doar când sunt sigură că ceva s-a cristalizat în interior.

În adolescență am dat de un rând care suna cam așa: „N-aș putea desena acum nici măcar o linie, însă sunt sigură că niciodată n-am fost un pictor mai desăvârșit”. Era din *Suferințele tânărului Werther*. Am făcut imediat o paralelă cu poezia. Pe atunci nu puteam scrie mare lucru și credeam că era și inutil să încerc, inutil pentru că aș fi stricat tot ce trăiam atunci cu un vers prost. Cred că am avut dreptate să fac așa. Poezia e pentru mine mai mult a *nu* scrie, a refuza să exteriorizez orice mi se întâmplă doar pentru că am o credință inexplicabilă că asta am fost menită să fac. Niciodată nu sunt sigură dacă voi mai scrie ceva și nici nu cred că asta ar trebui să conteze. Cel puțin nu acum.

Adevărata poezie o găsesc în lecturi, în conversații, în muzică. Cunosc oameni extraordinari care nu-și închipuie existența fără scris, care par că respiră scriind. Eu încă nu am ajuns să fiu așa.

Rodica GOTCA

Poezia – expresia vie a sinelui

Adaptând o frază de Hess, aș spune: „poezie este ceea ce consideră fiecare că este poezie”, pentru că la întrebarea: „Ce este poezia?” nimeni nu așteaptă o definiție teoretică, literară, ci mai degrabă o atitudine, stare, deschidere de paranteze și afișare a unei intimități sincere, dezgolite.

Pentru mine, poezia este similară celei de-a doua respirații în timpul unui maraton, plânsului și râsului de după o anestezie generală, durerii de peste durere (când îți fracturezi concomitent câteva vertebre); e ceva imanent, de după, ea se sedimentează la fundul paharului, în cerul gurii, în dosul unghiilor, ea nu poate apărea dintr-un moft de a scrie, de a „face versuri pe genunchi, fie el și unul tânăr”. În fiecare om este cel puțin o poezie, alimentată dintr-un limbaj cotidian, din experiențe proprii, fie cu greșeli gramaticale, dar care vrea să spună, nu să-ți spună, dar să spună tuturor și nimănui, „poezia este comunicarea unei non-comunicări” (Corti).

Poezia nu este o întruchipare a retoricii, e un „limbaj care nu este limbaj”, este mai degrabă spațiul cuvântului viu, deschis (*opera aperta* lui Eco), deoarece niciodată nu este același. Revenind la un text, îl vom găsi altfel, iar relectura nu

ne va reitera o stare cunoscută, ci va provoca o alta, nouă, diferită, de parcă citim alt text.

Citind și scriind poezie, îți dai seama că oricât de stricte ar părea limitele genului liric, poezia este o specie care șterge limitele; se află nu doar între genuri, ci și între lumi și timpuri. Poezia nu ia ființă doar în biroul îngrămădit de volume vechi ale unui poet mustăcios care își scrie textele cu penița de găscă, relaxat pe o canapea, la un fum de trabuc, ea se poate naște într-un document Word, pe un bon de la supermarket, pe dosul palmei, în Samsung Notes, în Youtube etc. Circumstanțele și contextele pot varia liber, invariabil este faptul că acest text este „rar, excepțional” (Plett), apare în urma unei explozii emoționale pentru a o declanșa pe alta (acesta, pare a fi, nervul/ firul ce ne face să rezonăm: cititorul și poetul).

Viul și veridicul sunt cele două trăsături care fac un text poezie. O să zică cineva de muzicalitate (ritm și rimă), starea eului liric și figura de stil, dar acestea se conțin în expresia poetică, care dacă e construită nu doar pe o tehnică a scrierii, ci, întâi de toate, pe simțire, pe „carnea vie”, își are frumusețea sa naturală, sigură. Cât despre adevăr, nimeni nu vrea să fie mințit, nici atunci când citește o poezie. De aceea cred că poezia trebuie să fie adevărată, pentru că ea este formula cea mai concisă a omului raportat la sine și la lume, ea nu admite imprecizie, nu admite greșală, e o ecuație chimică în care fiecare element își are propria valență, totul se egalează după interacțiune și se verifică, trasat ca printr-un tabel Mendeleev propriu.

Ce înseamnă poezia pentru mine?

Nu pot să dau o definiție poeziei, așa cum fiecare o percepe în felul său. Pentru mine, în primul rând, poezia înseamnă dragoste, și eu la rândul meu încerc să transmit cititorului anume acest mesaj. Ea este un fir care își are rădăcina

Tatiana GROSU

unde va fi în noi, pe care ulterior îl depănim, sau o grămadă de licurici care se aprind în întuneric, așa cum apare și poezia, de undeva.

Versurile se construiesc mereu diferit, totul depinde de starea de spirit sau de lecturile de care mă las inspirată, uneori chiar influențată. Poezia este un set de amintiri pe care le pot trăi din nou când le scriu, e ca și cum aș întoarce timpul înapoi. Ea nu are limite, deși poate conține un mesaj profund în doar 2-3 rânduri, poate fi pe cât de tălmăduitoare, pe atât de dură. Aici și are loc realitatea, imaginația și tot felul de sentimente care pot să existe. În fond, poezia este o emoție, un fel de a trăi.

Artiom OLEACU

E mai complicat...

E mai complicat unui actor să răspundă ce înseamnă pentru el poezia.

Nu știu ce înseamnă pentru mine poezia, pentru că nici nu mă consider un poet.

Mai degrabă un om căruia îi place scrisul.

Un diletant în ale scrisului.

Așa s-a întâmplat că am fost înconjurat de oameni care într-adevăr se pricep la treaba asta și care m-au învățat unele lucruri.

Pot să mai adaug doar că înțeleg vag, dar totuși înțeleg ce poezia nu iartă.

Nu iartă neglijența.

Poezia cel mai mult nu iartă neglijența și indiferența.

Ca să scrii poezie trebuie să faci două lucruri: să citești și să scrii.

Iar actoria pentru mine e pe primul loc.

Poezia pentru asta mă taxează.

Mă taxează dur.

În consecință scriu textele pe care le scriu.

Eu de felul meu sunt om împrăștiat, iar poezia nu suferă aceste jumătăți.

Nu poți flirta cu ea la infinit, ori o faci, ori nu.

Mai bine totuși să n-o faci.

Să n-o faci în cazul în care vrei celebritate, atenție, confirmare ș.a.m.d.

Prea mulți oameni, care scriu poezie.

Prea mulți.

Prea mulți oameni care cred că scriu poezie.

Nu spun că e rău ori e bine, nu știu...

Dar mă-ntreb...

Ce se întâmplă cu un medic dacă lucrează prost?

Cu un profesor?

Cu un avocat?

Este taxat, nu?

Atunci de ce se tolerează poezia proastă, facilă?

Despre poezie

Îmi imaginez o hartă cu multe insule ne-populate (fără SF și elemente supranaturale). Pe una din ele probabil am căzut eu. Nu neapărat dintr-un avion. Caut o modalitate de supraviețuire sau adaptare. Îmi creez acolo un habitat, bazându-mă pe experiența anterioară. Primele

Anastasia PALII

zile sunt pline de nesiguranță. Îmi măsoz resursele, apelez la trusa de primă necesitate, caut modalități de (auto)salvare. Cu timp mă atașez de insulă, o apropiez. Adun lucruri banale, mă joc cu ele, le atribui nume și sens. Devin autorul și victima propriului experiment, rezultatele căruia deseori sunt fără succes.

De partea cealaltă, cineva caută cu degetul un punct de pe hartă. Se duce să-l exploreze, cu sau fără experiență, singur sau printr-o agenție de turism. Drumul până acolo poate fi scurt sau lung. Uneori e nevoie de multă răbdare. Alteori e abandonat la jumătate de drum. Sunt insule mici, mari și inexistente. Depinde câți vor ajunge acolo în timp. Condițiile climaterice sunt foarte importante, uneori chiar decisive – atât pentru supraviețuitori, cât și pentru călători. Unii preferă o climă mai favorabilă, alții sunt mai aventurieri. Poate că uneori e nevoie și de puțin tupeu.

Vitalie ȘEGA

Ce consideram că e poezia?

Cred că poezia e un sanctuar spiritual pen-

tru cei ce nu se mulțumesc cu ce au, s-au o escapadă;

pentru mine, care a ruginit pe scaun de birou cu săruri între vertebre încercând săucid programul de la 08.00 pînă la 17.00, așa cum au fost învățați părinții și bunicii.

Pentru prima dată am aflat că tabloul poate fi dizolvat nu numai pe pînză, dar și pe perete și pe carton, tablă și pe sticlă, să nu batem apa în piuă în fiecă zi se găsesc noi modalități de a ne proiecta sistemul nostru solar. Eu l-am aflat în poezie modernă.

Știți cum arătam eu când am citit prima poezie modernă fără rimă și cu un mesaj cu tentă sexuală?

Ca un leuștean care s-a fiert în supă 3 ore și apoi a fost scos și singur se întreba pe el de e leuștean sau nu?

Păi tot leuștean am rămas, doar că acum fierb în castronul poeziei și nu doresc să ies.

Ce am aflat?

Cuta se striază, palma se roșește își face elan, și lovește. Emoția pe care o primesc ambii e un șoc, e o poezie. O poezia care ai citit-o și ai trecut la următoarea e ca și sămburele de măr aruncat, nici nu-l ții minte. Tu ții minte doar mărul.

Inima sare din piept, vena îți pulsează precum curentul electric, ochii sunt roșii. Tu ai fumat 30 de trabucuri cu nicotină și apoi ai luat o cutie de bomboane mentolate și nu înțelegi ce e cu tine, asta e poezie. Când poezia te face să te scarpini la ceafă și să pierzi elementul material, atunci – poezie.

Mi-a plăcut comparația pe care a folosit-o Ion Buzu, un predecesor de-al meu, de asemenea participant la Atelierul Vlad Ioviță, în poezia sa, ce este poezie, e atunci când Dumitru Crudu

te strânge de ouă și tu în secunda ceea trebuie să scrii o strofă, atunci versurile capătă tensiune. În privința veridicității celor menționate de Ion Buzu, o să tac, căci dacă într-adevăr așa se făcea înainte la Atelierul Vlad Ioviță, atunci mă bucur că Dumitru a devenit mai liberal în viziuni.

Poezia cea mai frumoasă o văd la Vlad și Vlada, ei au o poezie ca macul deschis astăzi la 04.00 dimineață, și tu ești fericitul care nu face o poză cu el, sau un selfi lângă el, dar îl miroși și reții aroma virgină a corolei. Poezia e emoția virgină nici mai mult, nici mai puțin.

Prieteni mei când aud de poezie îmi zic că e o coadă în vânt. Un nimic. S-o scrie, se va scrie și atât.

Atât e pentru cei ce știu că segmentul are două capete, pentru mine poezia e soluția de Naftizin după 2 zile cu nasul afundat, eu trebuie să răsuflex, dați-mi voie să mă las dus de alizeele vântului ca o coadă de câine ici și acolo.

Am decis să fac ce-mi place. Am decis să scriu poezie.

Veronica ȘTEFĂNEȚ

Pentru mine poezia...

e un instrument firesc, care mă ajută să mă exprim și să mă raportez la lucrurile mai puțin palpabile. De fapt, și la cele concrete tot.

I. C.